

‘Uitstel van verkiezingen is echte test voor democratische principes’

Daan Ballegeer en Han Dirk Hekking
Amsterdam

Vanwege het coronavirus houden we anderhalve meter afstand van elkaar en dragen we mondkapjes. Maar de verkiezingen uitstellen, dat zou ons te ver gaan. Al moet dat nog wel effectief blijven, zegt communicatiewetenschapper Bert Bakker.

In crisistijden zijn mensen bereid om democratische vrijheden op te geven, als ze daar maar zekerheden voor terugkrijgen. Afstand houden van anderen terwijl er een besmettelijke ziekte woedt, bijvoorbeeld, en verplicht een mondkapje dragen in de trein.

‘Het is dan wel een inbreuk op je vrijheid, maar het is belangrijk om te overleven’, zegt communicatiewetenschapper Bert Bakker van de Universiteit van Amsterdam. ‘Het is dan niet verrassend dat mensen het advies van gezondheidsexperts volgen.’

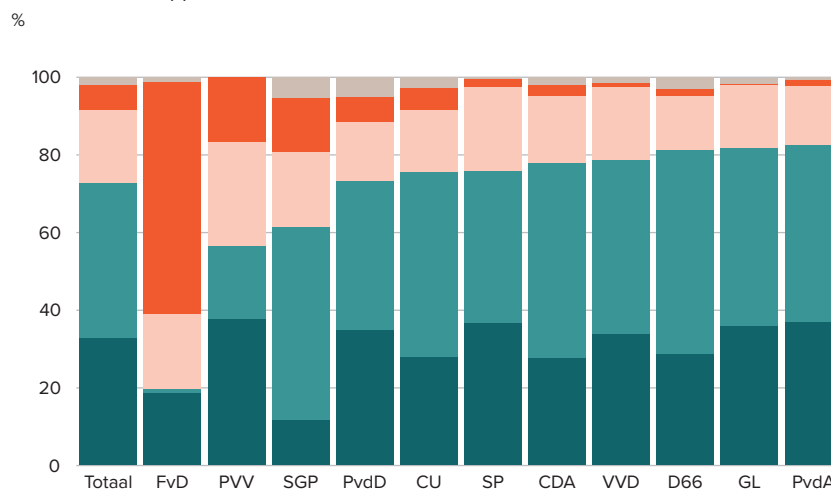
Voorlopige bevindingen van een nieuw onderzoek waaraan Bakker meewerkte, wijzen uit dat er wel een harde grens zit aan de bereidwilligheid om vrijheden op te geven. Zodra er bijvoorbeeld censuur, of een verbod op vreedzaam demonstreren, of uitstel van verkiezingen dreigt, dan blijkt er verzet te ontstaan, zo geven experimenten in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk aan.

Bakker is benieuwd of dat in Nederland ook zo is. De verkiezingen voor de Tweede Kamer staan voor over twee maanden in de planning, op 17 maart. ‘Maar wat als de Britse variant van het coronavirus helemaal losgaat? Misschien is het dan vanuit epidemiologisch oogpunt wel onverstandig om verkiezingen te organiseren? Mocht dit zo zijn, dan

Grote steun voor langere lockdown

‘Wat is uw mening met betrekking tot de lockdown?’

lockdown aanscherpen lockdown handhaven lockdown versoepelen
lockdown stoppen weet niet

© FD Bron: I&O Research

kan daar de komende weken een stevig debat over ontstaan.’

Tot nog toe zitten de politieke partijen in Nederland grotendeels op dezelfde lijn, zegt hij. ‘Er is eigenlijk geen fundamenteel debat over de wenselijkheid van coronamaatregelen, de discussie vanuit de oppositie gaat vooral over de strengheid ervan.’

Daar is wel één uitzondering op. ‘Forum voor Democratie neemt echt een afwijkend standpunt in. Volgens een recente peiling van I&O Research wil 79% van de mensen die op deze partij stemmen, een versoepeling of het stopzetten van de lockdown.’

V Diezelfde peiling gaf aan dat de steun onder Nederlanders voor de coronamaatregelen is toegenomen sinds de komst van vaccins. Geldt dat ook voor een avondklok? Volgens Mark Rutte is die waarschijnlijk nodig.

‘Er is zeker een groep mensen die zegt “do whatever it takes”. Maar bij opinieonderzoek is het altijd de vraag of wat mensen zeggen ook overeind blijft als iets effectief wordt ingevoerd. Vinden

worstelt Rutte hier natuurlijk mee. Hoewel het Outbreak Management Team instellen van een avondklok heeft geadviseerd, wil de regering daarom toch eerst weten of het echt een effect zal hebben.’

‘Overigens ben ik ook benieuwd wat er met die steun voor de maatregelen zou gebeuren mocht er daadwerkelijk een harde handhaving komen. Ik zie op straat en op de heide in de buurt van waar ik woon bijvoorbeeld vaak grotere groepjes lopen dan de twee personen die volgens de regels zijn toegelaten.’

V Andere landen zijn verder gegaan dan Nederland. In België was er tijdens de kerstdagen zelfs sprake van om via drones met warmtesensoren te controleren of mensen niet te veel bezoekers in huis hadden.

‘De Nederlandse politici zijn tot nog toe terughoudender geweest in het invoeren van verregaande maatregelen. In Griekenland geldt momenteel een avondklok en moeten burgers die tussen 5 uur en 21 uur de straat op willen, een sms sturen naar de overheid. Daarmee vergeleken is onze lockdown nog steeds relatief licht.’

‘Als onderzoeker vind ik het vooral fascinerend dat mensen door deze crisis allerlei afwegingen maken over hun democratische vrijheden. Als we mensen vóór corona vroegen naar hun principes, antwoordden ze dat ze wel redelijk voor x of y waren. Maar nu moeten ze daar omwille van de volksgezondheid soms compromissen in maken. De vraag is dan hoever ze daarin willen gaan, want dat geeft aan hoe sterk democratische principes zijn verankerd bij mensen.’

V Hoe leeftijdsgevoelig is dat vraagstuk?

‘Opmerkelijk genoeg niet. We hadden gedacht dat oudere mensen grotere voorstanders zouden zijn van het invoeren van beperkende maatregelen, omdat zij nu eenmaal meer risico lopen. Maar voor dat eigenbelang vinden we geen bewijs. Ouderen maken dus geen andere afweging over hun democratische vrijheden dan jongeren.’

Bert Bakker

FOTO: UVA

ze een avondklok nog altijd een goed idee als ze ’s avonds vanaf 18 uur thuis moeten zijn? Dat is toch iets heel anders dan tussen middernacht en 5 uur ’s ochtends niet naar buiten mogen.’

‘Er is duidelijk nog weerstand onder de politieke elite. Als een liberaal die persoonlijke vrijheden belangrijk vindt,

De vraag is wat er met steun voor maatregelen gebeurt mocht er echt harde handhaving komen